

Caracterizarea lui Ion

În centrul romanului stă destinul personajului principal, Ion. În aprecierea acestui personaj trebuie evitat un punct de vedere exclusivist: absolvirea sau condamnarea totală. În realitate Ion este un personaj complex cu lumini și umbre, a cărui suflet are părți greu de înțeles și de explicat. Complexitatea personajului rezultă din sfâșierea dramatică sub impulsul unor solicitări simultane și contrare: glasul pământului și glasul iubirii.

Departat de a fi un primitiv, un instinctual, Ion trăiește o dramă deplin motivată social și psihologic. Încă de mic el își dă seama că trăiește într-o lume în care pământul reprezintă totul: el condiționează poziția socială și relația dintre oameni. În această lume oricât de înzestrat ar fi omul el nu este apreciat după calitățile sale, ci după holdele de pământ pe care le are. Pământul este deci garanția unei vieți îndestulate și fericite. Așadar nu este vorba în cazul lui Ion de *o sete atavică de pământ*, ci de o dorință fierbinte de a trăi altfel.

Ion nu este un *posedat al posesivunii*, ci un om, care dorește să-și schimbe viața într-o lume, care nu-i oferă prea multe șanse. Astfel la început el își lucrează cu hărnicie și îndârjire pământul puțin și neroditor. Munca sa este însă fără rezultat; Ion se simte umilit de ceilalți. Cearta cu Vasile Baci, bătaia cu George, muștrările preotului, reproșurile mamei, că *trage la sărăcie* amplifică zbuciumul personajului. Pentru Ion pământul înseamnă mai mult decât stăpânirea unui teren întins, înseamnă demnitate, înseamnă dorința de a intra în rând cu oamenii. Singura soluție de a ajunge la pământ oferită de lumea în care trăiește este căsătoria cu o fată bogată. Cum Vasile Baci nu i-ar fi dat fata de bunăvoie, Ion se decide să o seducă pe Ana. Setea de pământ întâlnește în sufletul lui Ion o rezistență puternică pentru că Ion nu se hotărăște ușor să o ia pe Ana de nevastă. Neputința de a-și schimba viața îl determină să aleagă această soluție. Defapt în vremea respectivă mulți tineri săraci se însurau pentru avere cu fete bogate.

Romancierul insistă asupra setei de pământ a personajului; aceasta manifestă față de pământ un fel de adorație pătimașă: *Cu o privire setoasă, Ion cuprinse tot locul, cântărindu-l. Simțea o plăcere atât de mare văzându-și pământul, încât îi venea să cadă în genunchi și să-l îmbrățișeze. I se părea mai frumos, pentru că era al lui. Iarba deasă, groasă, presărată cu trifoi, unduia ostentiv de răcorea dimineții. Nu se putu stăpâni. Rupse un smoc de fire și le mototoli încet în palme.*

În fața holdelor de pământ Ion se simte copleșit; are sentimentul nimiciniei: *Glasul pământului pătrundea năvalnic în sufletul flăcăului, ca o chemare, copleșindu-i. Se simți mic și slab, cât un vierme pe care-l calci în picioare sau ca o frunză pe care vântul o vâltoarește cum îi place. Suspină prelung, umilit și înfricoșat în fața uriașului: Cât pământ, Doamne!*

Setea de pământ l-a stăpânit pe Ion încă din copilărie: *Totuși în fundul inimii lui rodea ca un cariu părerea de rău că din atâta hotar el nu stăpânește decât două-trei crâmpoie, pe când toată ființa lui arde de dorul de-a avea pământ mult, mult, cât mai mult ... Iubirea pământului l-a stăpânit de mic copil. Veșnic a pizmuț pe cei bogați și veșnic s-a înarmat într-o hotărâre pătimașă: „trebuie să aibă pământ mult, trebuie !” De pe atunci pământul i-a fost mai drag ca o mamă.*

Din momentul în care Ion se hotărăște să o ia pe Ana, el dovedește o viclenie și o tenacitate calculată. Asistăm la o adevărată înscenare erotică: joacă la horă, o cheamă la poartă, o ignoră câteva zile, o seduce și o părăsește. Dacă până la un punct el poate fi înțeles în zbaterea sa pentru pământ, tratamentul inuman față de Ana este aproape inexplicabil. Lăcomia nemăsurată a personajului reiese din certurile cu Vasile Baci căruia îi ia tot pământul.

După ce obține pământurile, Ion se schimbă. El dobândește conștiința noii sale poziții în lumea satului *în ochi avea o lumină mândră, de biruitor, era plin de sine însuși, pe uliță umbla cu pași mari și cu genunchii îndoiți, vorbea mai apăsător cu oamenii și veșnic numai de pământ și avere.*

O scenă semnificativă este aceea când Ion, amețit de fericire se apleacă și-și sărută pământul:

Acuma, stăpân al tuturor pământurilor, râvnea să le vadă, să le mângâie ca pe niște ibovnice credincioase. ... Dragostea lui avea nevoie de inima moșiei. Dorea să simtă lutul sub

picioare, să i se agațe de opinci, să-i soarbă mirosul, să-și umple ochii de culoarea lui îmbătătoare...

Sufletul îi era pătruns de fericire. Parcă nu mai râvnea nimic și nici nu mai era nimic în lume afară de fericirea lui. Pământul se închina în fața lui, tot pământul... Și tot era al lui, numai al lui acuma...

Se opri în mijlocul delniței. Lutul negru, lipicios îi țintuia picioarele, îngreunându-le, atrăgându-l ca brațele unei iubite patimașe. Îi râdeau ochii, iar fața toată îi era scăldată într-o sudoare caldă de patimă. Îl cuprinse o poftă sălbatică să îmbrățișeze huma, să o crâmpotească în sărutări. Întinse mâinile spre brazdele drepte, zgrunțuroase și umede. Mirosul acru, proaspăt și roditor îi aprindea sângele.

Se aplecă, luă în mâini un bulgăre și-l sfărâmă între degete cu o plăcere înfricoșată. Mâinile îi rămaseră unse cu lutul cleios ca niște mânuși de doliu. Sorbi mirosul, frecându-și palmele.

Apoi încet, cucernic, fără să-și dea seama, se lăsă în genunchi, își coborî fruntea și-și lipi buzele cu voluptate pe pământul ud. Și-n sărutarea aceasta grăbită simți un fior rece, amețitor...

Se ridică deodată rușinat și se uită împrejur să nu-l fi văzut cineva. Fața însă îi zâmbea de o plăcere nesfârșită.

Își încrucișă brațele pe piept și-și linse buzele simțind neâncetat atingerea rece și dulce-a amară a pământului. Satul, în vale, departe, părea un cuib de păsări ascuns în văgaună de frica uliului.

Stăpânirea pământului îi dă lui Ion senimentul puterii: Se vedea acum mare și puternic ca un urias din basme care a biruit, în lupte grele, o ceată de balauri îngrozitori.

Își înfipse mai bine picioarele în pământ, ca și când ar fi vrut să potolească cele din urmă zvârcoliri ale unui dușman doborât. Si pământul parcă se clătina, se închina în fața lui...

După căsătorie trăsăturile își pierd treptat omenescul. În epoca respectivă și alți tineri s-au căsătorit cu fete bogate fără să iubească dar s-au resemnat și și-au cinstit familiile (Vasile Baciuc). Abia după nuntă Ion își dă seama că odată cu pogoanele de pământ primește și urâtica satului.

El manifestă față de Ana o cruzime și o brutalitate greu de înțeles. Atitudinea sa inumană, certurile, bătăile, vorbele grele, determină sinuciderea Anei. Moartea Anei îl surprinde, dar nu îl schimbă.

Groaza declanșată de moartea Anei ține doar o clipă pentru că gândul lui Ion se îndreaptă imediat la copil, ca singurul moștenitor al averii socrului său. Nici moartea Anei, nici a copilului nu-l impresionează prea mult, decât în măsură în care pământurile lui Vasile Baciuc depindeau de aceștia.

Treptat Ion își dă seama că fericirea nu stă în pogoanele de pământ și în sufletul său se simte din nou glasul iubirii pentru Florica.

În finalul romanului Ion moare ucis de George, deci printr-o moarte violentă care-i apare ca o pedeapsă pentru că a vrut prea mult, pentru că nu s-a știut opri la timp.

Împotriva intenției declarate a romancierului de a nu acorda atenție meșteșugului stilistic, exprimarea este sugestivă. Romancierul folosește expresii, comparații potrivite pentru a fixa un peisaj, o situație, o atitudine: În sfârșit se apropia crăciunul. O iarnă urâcioasă se zbătea să coboare pe pământ, dar parcă nu avea încă destulă putere. Văzduhul cernea mereu fulgi leneși care se topeau până să ajungă jos și se prăpădeau în băltoacele de noroi... Ion sosea totuși în toate nopțile, nesmintit. Apoi, într-o seară răscolită de zăpadă mărunță, veni mai devreme puțin. Casa zăcea în întuneric, neagră ca un bivoli adormit.

Construcția romanului este simetrică, alcătuită din:

- 2 capitole : Glasul pământului, Glasul iubirii
- 6/7 subcapitole: Începutul, Zvârcolirea, Iubirea, Noaptea, Rușinea, Nunta; Vasile, Copilul, Sărutarea, Streangul, Blestemul, George, Sfârșitul

Ion roman realist obiectiv

Capodopera a lui Liviu Rebreanu, „Ion” este considerat primul roman modern din literatura romana pentru ca aduce in fata cititorilor un personaj credibil insiprat din zbuciumata viata a satului ardelenesc. Este un roman social, de inspiratie rurala, realist si obiectiv, publicat in 1920. j6i6ij

In romanul realist este prezentata lumea in toata complexitatea ei, creandu-se iluzia unei viati obiective. Naratorul obiectiv, omniscient, cu acces la toate mecanismele vietii sociale si la intimitatea vietii afective este elementul prin care se reda complexitatea societatii descrise. Tema romanului este lupta taranului ardelenesc pentru avere, intr-o societate in care clasele sociale sunt clar delimitate si care este stapanita de mentalitatea intiderilor de pamant. Mesajul operei are o mare incarcatura de valori etice, ideea de baza consituind-o dezintegrarea morala a persoanei, provocata de dorinta avida de pamant si implicit de dorinta de a face parte din clasa sociala inalta, a oamenilor instariti.

In incipitul romanului apare imaginea drumului spre satul Pripas, imagine prin care cititorul este introdus in spatiul in care se va desfasura actiunea operei. Romanul prezinta trei planuri narrative, care alterneaza intre ele, urmarind cu atentie evolutia pesonajelor. Planul narativ principal prezinta lupta interioara a lui Ion, lupta care se da intre glasul pamantului si glasul iubirii, cele doua forte interioare care il mistuie pe flacau pe tot parcursul romanului. Ion se apropie totusi de Ana, hotarat fiind sa capete pamanturile lui Vasile Baci si isi reprima iubirea pentru Florica. Dupa ce intra in posesia pamanturilor, Ion este invins de glasul iubirii, care il va conduce spre moarte. Intr-un al doilea plan se urmaresc evenimentele petrecute in casa invatatorului Herdelea. Laura, fiica mai mare a invatatorului, se casatoreste cu George Pinte, in ciuda pornirilor inimii ei. Invatatorul, capul familiei, lupta din freu pentru a face fata dificultatilor materiale cu care se confrunta familia sa precum si cu ingratitudinile autoritatilor unguresti.

Al treilea plan urmareste intreaga comunitate a satului Pripas, in relatiile cu sistemul administrativ austro-ungar, care inabusa constiinta asuprii nationale. Dupa evenimente petrecute, satul isi reia cursul firesc al vietii, romanul sfarsindu-se cu descrierea hramului bisericii, la care participa toti satenii. Romanul are o constructie circulara, idee sustinuta de prezenta atat in incipitul cat si in finalul romanului a imaginii drumului spre Pripas si a podului peste Jidovita, ca simbol al trecerii. „Ion” este, de altfel, o monografie a satului ardelenesc la inceputul secolului XX. Conflictul romanului sunt generate de batalia pentru avere, intr-o societate in care statutul social al unei persoane este determinat numai de pamantul pe care il posedea. De aceea Ion se casatoreste cu Ana, o fata bogata, desi nu o iubeste, Florica se casatoreste cu George pentru ca are pamant, iar Laura se marita cu Pinte nu din dragoste, ci pentru ca nu are zestre.

Mentalitatea lumii satului face ca respectul sa se indrepte doar catre oamenii instariti, ceea ce face ca relatiile dintre membrii celor doua clase sociale sa fie tensionate, ducand deseori la conflicte violente. Un astfel de conflict se declanseaza la hora satului, intre Ion si Vasile Baci, care are la baza dorinta lui Ion de a lua pe Ana pentru pamantul sau si dorinta lui Vasile Baci de o casatori pe aceasta cu George. Insa conflictul principal, cl in jurul careia se cladeste intreaga actiune a operei este lupta care se duce in interiorul personajului principal, intre dorinta de a fi unul dintre oamenii instariti din sat si iubirea patimasa pentru Florica. In prima faza, averea si statutul social reusesc sa reprime sentimentul iubirii, insa in final acesta se dovedeste mai puternic si il face pe tanarul taran sa-si piarda ratiunea si sa se indrepte spre drumul pieirii. Romanul realist are ca sursa de inspiratie lumea de zi cu zi, pe care autorul o recreeaza in societatea descrisa. Liviu Rebreanu a folosit, ca sursa de inspiratie, in cazul romanului „Ion”, lumea satului ardelenesc de la inceputul secolului al XX-lea si relatiile sociale din acea perioada. In marturisirile autorului apar trei momente reale care au constituit sursa de inspiratie a romanului: „... am zarit un taran, imbracat in straie de sarbatoare ... deodata s-a aplecat si a sarutat pamantul ... l-a sarutat ca pe o ibovnica”; „... un taran vaduv, dintre cei mai bogati, si-a batut unica fata intr-un hal ingrozitor ... taranul nu stiu de la cine se zicea ca ar fi aflat ca Rdovica lui i-a daruit fecioria celui mai becnic flacau din tot satul”; „... am stat mult de vorba cu un flacau din vecini, voinic, harnic, muncitor si foarte sarac. Il chema Ion Boldijar al Glanetasului ... pronunta cuvantul pamant cu atata sete, cu atata lacomie si pasiune, parca ar fi fost vorba de o fiinta vie si adorata”.

Rebreanu modifica realitatea, insa pastreaza elementele pe care se bazeaza actiunea romanului, dorinta arzatoare pentru pamant, grupele sociale bine separate, obiceiuri, traditii, ritualuri specifice lumii taranesti. Romanul este impartit in doua volume: „Glasul pamantului” si „Glasul iubirii”, ne transpune in lumea satului ardelenesc de la sfarsitul secolului trecut si inceputul secolului nostru. Avem in fata o fresca vasta, cuprinzand, pe langa viata taranimii, si pe cea a intelectualitatii satelor, cu unele reflexe din pulsatiile nationale a Transilvaniei. Firul principal al actiunii se tese in jurul eroului scrierii, flacaul chipes, voinic, inteligent si vrednic, dar sarac, Ion al Glanetasului, care, din setea de a se imbogati, isi sacrifica iubirea pentru Florica, o fata frumoasa, insa saraca, asemenea lui, si se casatoreste cu Ana, fata uratica si prizarita, fiica unui bogatas al satului, Vasile Baci, care a consimtit sa i-o dea de sotie, numai dupa ce a aflat ca Ion o sedusese si ca, in consecinta, gandul lui de a o marita cu George Bulbuc, cel mai bogat flacau din sat, nu se mai poate implini. Aceasta este actiunea primului volum. In continuare, romanul urmareste, pe firul principal al dezvoltarii lui, tribulatiile lui Ion, care, dupa casatoria cu Ana, dobandeste, in sfarsit, pamantul visat, are si un copil, dar noi complicatii i se precipita in cale, caci Ana, complet nefericita, se spanzura, odrasla plapanda ii moare, el insusi revenit spre Florica, maritata intre timp cu George Bulbuc, este surprins de acesta intr-o noapte in fata casei si omorat cu sapa. George merge la inchisoare, pamanturile lui Vasile Baci sunt donate bisericii, iar viata satului Pripas, agitata mai intens pentru o clipa, isi reia cursul tihnit. Astfel se termina volumul al doilea si, o data cu el, romanul.

Ion – Liviu Rebreanu relatia incipit final

Într-o operă literară, incipitul și finalul au un rol important deoarece, prin intermediul lor, cititorul e introdus în universul ficțional al cărții în calitate de martor al unei vieți imaginare și readus, în final, în lumea reală, concretă.

Incipitul provine din latinescul „incipitum”, ceea ce înseamnă „început” și e secvența introductivă a unui text narativ în care sunt trasate reperele spațio temporale și sunt prezentate personajele. De asemenea, poate conține comentariul preliminar al naratorului și sugestii privind desfășurarea acțiunii și finalul întâmplărilor. Finalul e pasajul care încheie acțiunea, marcând stingerea conflictului. Acesta poate reda deznodământul operei și poate fi închis, însemnând că dă o rezolvare conflictului, sau deschis, însemnând că nu rezolvă conflictul.

În continuare, voi ilustra rolul incipitului și al finalului în romanul realist-obiectiv „Ion” de Liviu Rebreanu.

Proza lui Rebreanu reprezintă în literatura română un incontestabil reper de modernitate deoarece scriitorul mută accentul de pe datele și determinările exterioare ale vieții omului, asupra zonelor mai profunde, aparținând sufletului și conștiinței. Romanele sale, diverse ca factură, se reunesc sub dorința scriitorului de a purta deasupra șuvoiului vieții o oglindă care să reflecte nu doar aparența lucrurilor, ci și ceva din miezul lor ascuns.

Publicat în 1920, după exercițiul stilistic din nuvelele ce prevesteau realismul dur al scriitorului, romanul „Ion” reprezintă un moment semnificativ în evoluția prozei românești.

Ca roman realist tradițional, „Ion” ilustrează tipul numit de Nicolae Manolescu „roman dorice”, având acțiune cronologică, perspectivă narativă omniscientă, personaje tipice și viziune veridică. Trăsăturile de roman realist se evidențiază în obiectivitatea viziunii în sensul prezentării impersonale a realității, cu toate că scriitorul nu înregistrează cinematografic realitatea.

Discursul epic subliniază, prin claritate și coerență, caracterul de roman realist. Materia epică se distribuie pe două mari părți intitulate „Glasul pământului” și „Glasul iubirii”, sugerând cele două forțe care determină destinul protagonistului. Părțile își corespund simetric prin cele 13 capitole între care primul se numește „Începutul”, iar ultimul „Sfârșitul”.

Simetria incipitului și al finalului se realizează prin descrierea drumului care intră și iese din satul Pripas, locul acțiunii romanului. Personificat cu ajutorul verbelor de mișcare („se desprinde”, „aleargă”, „urcă”, „înaintează”), drumul are semnificația simbolică a destinului unor oameni și este investit cu funcție metatextuală. Asemenea ramei unui tablou, el separă viața reală a cititorului de viața ficțională a personajelor din roman: „Din șeseaua ce vine de la Cârlibaba, întovărășind Someșul (...) se desprinde un drum alb mai sus de Armadia, trece peste podul bătrând de lemn, spintecă satul Jidovița și aleargă spre Bistrița (...) Lăsând Jidovița, drumul urcă întâi anevoie până ce-și face loc printre dealurile strâmtorate, pe urmă înaintează vesel, neted, (...) ca să dea buzna în Pripasul pitit într-o scrântitură de coline.”

Descrierea inițială a drumului, supusă convenției veridicității prin detaliile toponimice, introduce cititorul în viața satului ardelean de la începutul secolului al XX-lea, cu aspecte topografice, etnografice (hora), sociale. Descrierea caselor ilustrează, prin aspect și așezare, condiția socială a locuitorilor și anticipează rolul unor personaje în desfășurarea narativă. Crucea strâmbă și ruginită, de la marginea satului, cu Hristosul de tinichea, anticipează tragismul destinului.

Acțiunea romanului începe într-o zi de duminică, în care locuitorii satului Pripas se află la horă, în curtea văduvei lui Maxim Oprea. Conflictul e deschis când Ion se hotărăște să o ia pe Ana la joc, deși o iubea pe Florica. Acest prim fir conflictual conduce spre conflictul central reprezentat de dorința lui Ion de a obține pământul Anei pentru a fi respectat de comunitate. Conflictul central, tradus în roman ca un conflict exterior este urmat de un conflict interior sugerat de cele două forțe „Glasul pământului” și „Glasul iubirii”, ce acționează succesiv asupra eroului, deși el are nevoie să și le asume simultan. Acest conflict central are un sens tragic deoarece eroul se confruntă cu o forță mai presus de sine, forța pământului, pe care nu o poate stăpâni, ajungând să fie strivit.

Ceea ce determină începutul conflictului este întâlnirea de la horă a lui Ion cu Vasile Baci. În urma confruntării, Ion se simte umilit și își aprinde în suflet o dorință de răzbunare, care-l va conduce spre un final tragic, previzibil, specific narațiunii realiste. Ion se căsătorește cu Ana pentru avere, dar, în final, femeia se sinucide, iar Ion își întoarce privirea spre Florica, femeia pe care o iubea cu adevărat, dar care era soția lui George Bulbuc.

Finalul este închis, moartea lui Ion se produce subit. George, cel care îl ucide pe Ion, reprezintă „o mână” sau „o unealtă” a destinului prevestitor.

Descrierea finală închide simetric romanul și face mai accesibilă semnificația simbolică a drumului din metafora șoselei-viață: „Drumul trece prin Jidovița, pe podul de lemn, acoperit, de peste Someș, și pe urmă se pierde în șoseaua cea mare și fără început...”.

Din perspectiva finalului, putem trage concluzia că incipitul și finalul își corespund simetric unul celuilalt deoarece orice început cuprinde semnele sfârșitului, și orice sfârșit oferă promisiunea unui nou început. De asemenea, această dispunere realizează circularitatea viziunii și ideea de repetabilitate a dramelor românești.